

УДК 341.1

Майя Пивовар

Національний університет “Львівська політехніка”,
доктор філософії, асистент кафедри теорії права
та конституціоналізму
Навчально-наукового підрозділу Інституту права,
психології та інноваційної освіти
law.maya233@gmail.com
ORCID : 0000-0001-5495-5361

Наталія Бігун

Національний університет “Львівська політехніка”,
студентка магістратури
Навчально-наукового підрозділу Інституту права,
психології та інноваційної освіти
Natalia.bihun2000@gmail.com

РОЛЬ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КОМІСІЇ “ЗА ДЕМОКРАТІЮ ЧЕРЕЗ ПРАВО” В УМОВАХ УТВЕРДЖЕННЯ СУЧАСНОГО КОНСТИТУЦІОНАЛІЗМУ В УКРАЇНІ

<http://doi.org/10.23939/law2022.35.397>

© Пивовар М., Бігун Н., 2022

Досліджено питання ролі Венеціанської комісії в умовах утвердження сучасного конституціоналізму в Україні. Гарантією захисту конституціоналізму є покликання діяльності Венеціанської комісії. Дія Європейської комісії “за демократію через право” базується на трьох основних принципах європейської конституційної спадщини: демократії, правах людини та верховенства права, які водночас становлять основу діяльності Ради Європи. Ці принципи знаходять своє вираження в трьох ключових сферах діяльності Комісії: демократичні інститути та основні права, конституційна юстиція та звичайна юстиція, вибори, референдуми та політичні партії. Комісія також поділяє стандарти та передовий досвід, прийнятий у країнах Ради Європи за її межами, зокрема в сусідніх країнах. Основним завданням Венеціанської комісії є надання державам консультацій у формі “юридичних висновків” щодо європейських стандартів та вимог законопроектів або законів, які вже діють та подаються їй на розгляд. Він також проводить дослідження та звіти з актуальних питань. Важливість роботи Комісії – відповідати на запит органів державної влади чи Європейського суду з прав людини, надаючи висновки “amicus curiae” не щодо конституційності відповідного акту, а щодо порівняльних конституційних та міжнародно-правових питань. Комісія також співпрацює з омбудсменами через висновки “amicus” омбудсменів переважно щодо законодавства, яке регулює їхню роботу. Комісія не прагне нав’язувати рішення, викладені в її висновках. Варто відзначити, що комісія використовує недиригтивний підхід, заснований на діалозі, і ділиться досвідом й практикою держав-членів. Особливий правовий статус Комісії проявляється в

тому, що її діяльність поширюється на більшість держав світу, а компетенція охоплює питання розвитку конституційних національних правових систем з урахуванням європейських стандартів. Робоча група комісії може відвідувати відповідну країну, щоб зустрітися з

різними зацікавленими сторонами та якомога об'єктивніше оцінити ситуацію. Органи публічної влади також можуть подавати коментарі до проєктів висновків Комісії. Підготовлені думки, як правило, враховуються зацікавленими країнами. Для України висновки Венеціанської комісії є вкрай важливими для утвердження європейського конституціоналізму на шляху до вступу до Європейського Союзу.

Ключові слова: Венеціанська комісія, конституціоналізм, європейська демократія, демократичні перетворення, “м’яке право”, “amicus curiae”, рекомендації.

Постановка проблеми. Однією з найважливіших функцій діяльності Венеціанської комісії є те, що її акти не містять обов’язкової жорсткої юридичної сили, тобто “hard law”. Для таких держав, як Україна, яка перебуває на шляху до європейських прагнень, необхідне юридичне роз’яснення та обґрунтування щодо відповідності національного законодавства в контексті дотримання основних європейських конституційних інститутів, таких як: захист прав і свобод людини та громадянина, правосуддя, дія принципів верховенства права, законності і т. д. Проблема полягає у тому, що Комісія надає загальні рекомендації щодо положень певного закону, законопроєкту, проте вони не є зобов’язуючими. Фактично питання чи приймати до уваги отримані висновки залишається на розсуд держави. Відповідальності за невиконання висновків, як і конкретного механізму перевірки та контролю також немає. Єдине, що може зробити Комісія – через деякий час узяти відповідний акт для повторного аналізу і в ході цього аналізу надати оцінку того, якою мірою було виконано її попередні рекомендації. У цьому ж самому випадку держава не буде нести жодної юридичної відповідальності. Для України недотримання рекомендацій Венеціанської комісії є неприйнятним з огляду політичної позиції держави щодо незворотнього курсу до вступу в ЄС. Війна, яка триває в Україні повинна прискорити процес її вступу в ЄС. Ми вже стали свідками того, що Президентом України, Прем’єр-міністром України та Головою ВРУ спільно було підписано заявку на членство у Європейському Союзі. Попри все залишається ще багато кроків до досягненої мети і саме тому, влада повинна адаптувати національне законодавство відповідно до європейських стандартів чим швидше. Важливим є те, що Венеціанська комісія не припиняє свою роботу попри воєнну ситуацію в Україні.

Аналіз дослідження проблеми. Питання діяльності Венеціанської комісії висвітлено в працях С. П. Головатого, І. І. Лукашука, В. М. Шаповала, С. В. Шевчука, J. Russell, R. Cohn та інші.

Мета статті полягає у тому, щоб дослідити та проаналізувати роль Венеціанської комісії в контексті формування сучасного конституціоналізму в Україні.

Виклад основного матеріалу. До сьогодні європейський конституційний простір є результатом складної взаємодії державної влади та правових інститутів, які діють на різних рівнях. Це пов’язано з поділом між політичними та юрисдикційними суб’єктами, як національними, так і наднаціональними. Вся структура європейського конституційного права, незважаючи на його недоліки та непослідовність, вийшла за останні десятиліття переважно із взаємодії політики та судової діяльності. Протягом довгого періоду часу було важко знайти інші джерела для тих принципів, інститутів і процедур, які формують на сьогодні Європу як відзеркалення демократії. Серед важливих державно-правових явищ та показників суспільно-політичного розвитку кожної демократичної

держави окреме місце посідає “конституціоналізм”. Р. І. Благута зазначає, що: “Сучасний конституціоналізм нерозривно пов’язаний з обмеженням державної влади в інтересах громадянського суспільства, основою якого є права і свободи людини” [1, с. 3]. Конституціоналізм – це багатовимірне правове явище державного та суспільно-політичного життя. На різних етапах розвитку державних трансформацій воно набувало різних форм і наповнювалося різним значенням, яке пов’язане з формуванням конституційних засад та ідей, становленням конституційних традицій та формуванням конституційних доктрин, створенням конституційних проєктів, прийняттям конституцій і внесенням до них змін.

Таким чином, сучасний український конституціоналізм спрямований на обмеження публічної влади на користь суспільства. Воно полягає у забезпеченні та захисту прав та свобод людини і громадянина, надання можливості народу брати участь у політичному та громадському житті держави. У жодному разі конституціоналізм не можна зводити тільки до реалізації приписів конституції, бо його поняття є значно ширшим. Конституціоналізм є відображенням та показником демократичного розвитку держави та його політичного сталого життя.

Взявши вектор на євроінтеграційні процеси, Україна має на меті вдосконалення провідних сфер державної діяльності, виведення їх на новий рівень, а також адаптація вітчизняного законодавства до європейських стандартів та всебічний захист прав та свобод громадян. На сьогодні ми маємо ряд триваючих реформ, зокрема судової системи, правоохоронних органів, вдосконалення кримінальної юстиції, які здійснюються за співпраці експертів Ради Європи, Венеціанської Комісії, Організації з безпеки і співробітництва в Європі (далі – ОБСЄ) та Європейського Союзу (далі – ЄС).

На сьогодні захист сучасного європейського конституціоналізму здійснює Європейська комісія “За демократію через право” (далі – Венеціанська комісія). Науковці, аналізуючи вплив Венеціанської комісії на здійснення конституційних трансформацій, що мають місце всередині нашої держави, а також розглядаючи сферу її повноважень, стверджують, що: “Венеціанська комісія не є політичним органом, який оцінює ситуацію з політичної точки зору. Комісія не є також судовою інстанцією, що розглядає спори. Її завдання – встановлення діалогу із країнами (представниками влади), а також зміцнення демократичних інститутів за допомогою правових висновків. Жоден з ухвалених Венеціанською комісією документів не має обов’язкового значення. Висновки Комісії належать до так званого “soft law” або “м’якого права” і відрізняються зваженим дипломатичним тоном. Співробітництво України з Венеціанською комісією розпочалось фактично одразу після проголошення незалежності. Однак лише у 1996 р. Україна приєдналась до Часткової угоди про Європейську Комісію “За демократію через право” і набула статус члена” [2, с. 5]. Акти, які видаються Венеціанською комісією, є рекомендаційними, проте високо цінуються Європейською спільнотою. Прямий вплив (внутрішній) відбувається з волі держави в процесі використання практики Венеційської комісії та може бути допоміжним регулятором суспільних відносин. Їхній вплив можна спостерігати на норми національного права, тому його можна ще назвати внутрішнім (internal). Для України адаптація норм національного законодавства відповідно до європейської легіслації – гарантія вступу України до ЄС. Роль діяльності Венеціанської комісії неоцінена. Вона спрямована на:

1) відтворення та правотворення шляхом прямого закріплення рекомендацій Венеційської комісії в нормативно-правових актах України;

2) встановлення факту відповідності припису 201 національного законодавства практиці Венеційської комісії;

3) правозастосування за допомогою використання рекомендацій Венеційської комісії органами державної влади за відсутності досвіду національного законодавця.

Венеціанська комісія є загальноєвропейським та світовим консультативним юридичним органом, до складу якого належать незалежні експерти. Комісія визначає причини, через які в державі можуть виникати певні проблеми та наводить рекомендації, ґрунтуючись на яких пропонує-

ся вдосконалити законодавчу базу та шляхи реформування публічної влади. Також Комісією пропонуються шляхи застосування закону, а саме, що воно має бути ефективним та своєчасним, захищати права громадян, що й становить основу концепції конституціоналізму. Тобто, Комісія відіграла значну роль у становленні сучасної політичної та правової системи в Україні та забезпечує популяризацію “європейських цінностей”.

Венеціанська комісія як дорадчий орган з питань конституційного права та реалізації конституціоналізму чільне місце віддає принципам конституційного права як галузі та відносить їх до фундаментальних в національній правовій системі. Основоположні засади конституційного права як науки своїм завданням мають теоретичне обґрунтування практики реалізації прав людини через обмеження державної влади. На такій ідеї базується класичний конституціоналізм.

Венеціанська комісія виокремлює принцип верховенства права, зазначаючи: “принцип верховенства права є сукупним поняттям, яким до прикладу є загальні принципи права. Так, загальні принципи права (до яких в літературі відносять принципи правової визначеності, пропорційності, добросовісності, розумності тощо), зводяться до дії принципу верховенства права, адже окремі з них виступають його ключовими елементами. Таку тезу можемо обґрунтувати з посиланням на звіт Венеціанської комісії 2011 р., яким було визначено 58 характерних елементів принципу верховенства права, яких необхідно дотримуватися як формально, так і по суті” [3]. Принцип верховенства права, який розглядався Комісією, є ключовою у національному конституційному праві та у реалізації конституціоналізму. “Продовжуючи положення, викладені Венеціанською комісією 2011 р., на початку березня 2016 р. було оприлюднено Контрольний список запитань для оцінки дотримання верховенства права. Визначено ряд причин, які посягають на верховенство права, зокрема Венеціанська комісія звертає увагу на те, що корупція, конфлікт інтересів, зловживання у сфері права на приватність – це приклади того, що найбільш негативно впливає на реалізацію верховенства права” [3].

Важливим етапом у співпраці з Венеціанською Комісією було ухвалення нею документу – “Rule of Law Checklist”, який став для України інструментом для покращення розуміння концепцій конституціоналізму та ключових його принципів для вітчизняних правників та науковців. “Ухвалення “Rule of Law Checklist” підтвердило провідну роль Венеціанської комісії у формуванні методології європейського конституціоналізму. Адже цей документ, попри різні конституційні моделі, форми правління, конституційні механізми щодо будь-яких інституцій державної чи місцевої влади, містить загальні рекомендації, які дають можливість стверджувати, що Комісія на працьовує європейські стандарти верховенства права й демократії” [4].

Доповідь, схвалена Венеційською Комісією на 86-му пленарному засіданні, містить низку тез, які наголошують на важливості конституціоналізму та необхідності підпорядкування державних органів приписам нормативно-правових актів; вкотре наголошується на потребу реформації ключових ланок державної публічної влади. Наголошено, що “верховенство права складається з таких окремих основоположних елементів, які мають прогресувати разом: наявність основних правил та цінностей, які люди спільно визнають та яким вони згодні себе підпорядкувати (конституціоналізм). Це стосується однаково як неписаної, так і писаної конституції. Влада повинна підпорядкувати себе законові”.

На жаль, велика кількість обґрунтованих пропозицій і рекомендацій вчених-конституціоналістів не отримує належної реалізації. Проблема насамперед полягає в тому, що держава своєчасно не формує відповідних замовлень на підготовку проектів законів та інших нормативно-правових актів. Законотворча робота фактично віддана на самоплив. Річ не в тому, що юридична наука не дає науково обґрунтованих відповідей на потреби практики. Недолік практики полягає у тому, що вона не може належним чином сформулювати завдання для юридичної науки. З іншого боку, державні органи не можуть належним чином реалізувати вже наявні наукові розробки [5, с. 163].

Цікавою також є думка С. Головатого (заступника Голови Конституційного Суду України та постійного представника Венеціанської комісії) щодо фундаментальних цінностей європейського конституціоналізму. Він зводить до того, що Комісія є ключовим органом при розробці текстів конституцій та інших законодавчих актів, а також бере активну участь в процесі захисту громадянами своїх основоположних прав та свобод. Є засобом “швидкого реагування”, що надає допомогу у розробці тексту конституції, проекту виборчого законодавства, захисту прав людини є Європейська комісія “За демократію через право” (Венеціанська комісія). Як зазначалось на першому пленарному засіданні Конституційної Асамблеї: “Главою держави були чітко визначені ідеї конституційно-правової модернізації. Такими ідеями є утвердження верховенства права, свобода, демократія, які є необхідним підґрунтям конституційного процесу. Ці ідеї становлять тріаду фундаментальних цінностей європейського конституціоналізму” [6].

Роль Венеціанської комісії у формуванні вітчизняної моделі конституціоналізму є справді неоціненною. Комісія створює стандарти, ґрунтуючись на яких, не тільки Україна, а й вся європейська спільнота адаптує своє законодавство. “Венеціанська комісія, враховуючи рекомендації держав, здійснює роботу по розробці та гармонізації європейських виборчих стандартів. Так, Комісією було прийнято Кодекс належної практики у виборчих справах та Керівні принципи щодо виборів 2002 р., Кодекс належної практики при проведенні референдумів та Керівні принципи при проведенні референдумів 2007 р., Доповідь про виборчі правила та позитивні дії щодо участі національних меншин у процесі прийняття рішень в європейських державах 2005 р., Доповідь про виборчі системи держав Європи у 2003 р., порівняльне 93 дослідження про виборче законодавство держав-членів та захист національних меншин 2000 р. тощо. Ці стандарти, безумовно, мають враховуватися державами при підготовці проектів відповідних законів” [7, с. 14].

Співпраця Венеціанської комісії та України міститься в майже 100 висновках Комісії та двох *Amicus Curiae* доповідях, які відображають значну кількість інтелектуального живлення, змістовної юридичної доктрини та вражаючі практичні вказівки. Усі вони включають в себе тріаду спільних європейських цінностей: демократія, права людини та верховенство закону. І через вирішальну роль, яку відіграє Венеціанська комісія, усі вони нині становлять корпус юридичної та політичної діяльності України [8, с. 360].

Дослідниця В. В. Дубас зазначає, що: “важко віднайти конституційну державу, в якій не реалізується принцип незалежності правосуддя. Однак, як видається, формальне закріплення цього принципу не свідчить про його ефективну реалізацію, хоча може виступати його правовою формою. Реалізація принципу незалежної судової влади є передумовою утвердження принципу верховенства права та базових інститутів демократичного суспільства. Саме судова влада покликана забезпечувати справедливість й утверджувати принцип верховенства права в Україні. На противагу цьому довіра суспільства до органів судової влади щоразу знижується, внаслідок чого запит на необхідність її реформування зростає” [9, с.180].

Найважливішими висновками Венеціанської комісії, які стосуються національного характеру, а саме проведення судової реформи в Україні, стали:

1. Проміжний висновок щодо запропонованих змін до Конституції України в частині правосуддя від 25.07.2015 р. (стосується скасування повноважень законодавчого органу влади – Верховної Ради України щодо призначення суддів; скасування випробувального терміну для новопризначених суддів; вилучення “порушення присяги” з підстав для звільнення суддів із посад).

2. Висновок щодо проекту закону про внесення змін до Конституції України щодо недоторканності народних депутатів України та суддів від 19.06.2015 р. (Венеціанська комісія схвалює той факт, що проект змін до Конституції України передає повноваження скасовувати суддівську недоторканність від парламенту до Вищої ради юстиції. Комісія переконано сподівається, що триваюча конституційна реформа в Україні перетворить Вищу раду юстиції у справді незалежний орган).

3. Висновок щодо Закону України “Про судоустрій і статус суддів” і внесення змін до Закону України “Про Вищу Раду юстиції” від 23.03.2015 р. (вважає за необхідність виключити роль Верховної Ради України в призначенні суддів на посади безстроково та їх звільненні; компетенцію Верховної Ради України в знятті імунітету із суддів слід виключити (наразі приймаються відповідні зміни до конституції).

4. Висновок щодо проєкту закону “Про внесення змін до закону України “Про судоустрій і статус суддів” та деяких законів України щодо діяльності Верховного Суду та органів суддівського самоврядування” від 13.10.2020 р. (у висновку приділено увагу питанню кількості суддів Верховного Суду, тобто виключити норму про максимальну кількість суддів, її буде приймати Вища Рада правосуддя). Можемо прослідкувати, що комісія вкотре визнала потребу у залученні міжнародних експертів до очищення судової влади в Україні. Українські органи суддівського врядування самостійно не можуть провести судову реформу, яка б мала довіру у суспільстві. Щодо добору суддів Вищого антикорупційного суду із залученням міжнародних експертів та стейкхолдерів Комісія також підтримує цю позицію.

Слід не забувати, що одним із важливих кроків на шляху виконання українських зобов’язань перед Європою щодо подолання корупції стало те, що 24 вересня 2021 р. за результатами телефонної розмови ініційованим головою Венеціанської Комісії Джанні Букіккіо та Президентом України Володимиром Зеленським відбулось обговорення Закону України “Про запобігання загрозам національній безпеці, пов’язаним із надмірним впливом осіб, які мають значну економічну або політичну вагу в суспільному житті (олігархів)”. Між сторонами було домовлено про надання висновку Венеціанською комісією на 10–11 грудня 2021 р. Однак через розпочату в Україні війну з боку Росії процедура надання висновку призупинилась. Переконані, що після завершення війни цей закон буде сприяти єдності підходів щодо необхідності розбудови в Україні верховенства права, демократії та реалізації судової реформи. Справедливо визначає А. Р. Крусян: “Ідея українського конституціоналізму може стати реальністю тільки у тому випадку, якщо її буде сформульовано в умовах суто української “культурної парадигми”” [10, с. 68].

Висновки. Варто наголосити, що роль Венеціанської Комісії в контексті утвердження конституціоналізму в Україні є ключовою для побудови європейського демократичного суспільства. Комісія створює стандарти, відповідно до котрих Україна формує та вдосконалює законодавство, зокрема і Основний закон держави – Конституцію. Вплив Венеціанської комісії на процес управління, вдосконалення та підштовхування України до інституалізації верховенства права носить глибокий вплив на незмінну орієнтацію України на проєвропейську сім’ю, демократичні нації. На практиці можна перевірити переваги, які спрямовані на модернізацію українського законодавства, а також з огляду на партнерські відносини у прийнятті рішень міжнародними, передусім європейськими організаціями щодо України у зв’язку із сучасними євроінтеграційними процесами.

Фактично комісія стала основою української правової системи. Плідна співпраця Венеціанської комісії та української влади успішно продовжила роботу після конституційної реформи 2016 р. і продовжиться надалі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Блатуга Р. І. Сучасний конституціоналізм: проблеми теорії та практики : матеріали наукового семінару (21 червня 2019 р.) / упор. Н. Я. Лепіш. Львів : ЛьвДУВС, 2019. 396 с.
2. Клименко О. І. Законодавче закріплення конституційно-правової реформи в Україні. *Часопис Київського університету права*. 2016. № 2. С. 67–70.
3. Барський В. Р., Дворніченко Д. Ю. Вплив Європейської комісії “За демократію через право” на конституційні трансформації та демократичні перетворення в Україні. *Право і суспільство*. 2019. № 5. С. 3–11.

4. Матат А. В. Верховенство права як конституційний принцип. *Верховенство права очима правників-початківців* : матер. Всеукр. наук. конфер. студентів та аспірантів (м. Одеса, 18 лист. 2017 р.). Одеса, 2017. С. 57–60.
5. Шемшученко Ю. Розвиток конституціоналізму в науковому та практичному аспектах. Збірник матеріалів і тез Міжнародної онлайн-конференції. Київ, 2020. С. 162–164.
6. Головатий С. Тріада європейських цінностей - верховенство права, демократія, права людини – як основа українського конституційного ладу. *Право України*. 2011. № 5. С. 159–174.
7. Федорова А. Венеціанська комісія та Україна: правові аспекти співпраці. *Право України*. 2011. № 7. С. 130–138.
8. Serhiy Holovaty. Backbone of the Rule of Law: The decisive contribution of the Venice Commission in Ukraine. Venice Commission thirty-year quest for democracy through law. Lund, 2020. P. 339–364.
9. Дубас В. В. Вплив практики Європейської комісії “За демократію через право” на розвиток конституціоналізму в Україні” дис. на здоб. д-ра філос. Львів. Національний у-т ім. І. Франка. Львів, 2022. 284 с.
10. Крусян А. Р. Сучасний український конституціоналізм: монографія. Київ : Юрінком Інтер, 2010. 560 с.

REFERENCES

1. **Blatuha, R. I. (2019). Suchasnyi konstytutsionalizm: problemy teorii ta praktyky.** [Modern constitutionalism: problems of theory and practice]. Materialy naukovoho seminaru (21 chervnia 2019 r.) / upor. N. Ya. Lepish. Lviv : LvDUVS, 2019. 396 p. [in Ukrainian].
2. **Klymenko, O. I. (2016). Zakonodavche zakriplennia konstytutsiino-pravovoi reformy v Ukraini.** [Legislative consolidation of constitutional and legal reform in Ukraine]. Journal of Kyiv University of Law. No. 2. pp. 67–70 [in Ukrainian].
3. **Barskyi, V. R., Dvornichenko, D. Yu. (2019). Vplyv Yevropeiskoi komisii “Za demokratiuu cherez pravo” na konstytutsiini transformatsii ta demokratychni peretvorennia v Uraini.** [Influence of the European Commission “For Democracy through Law” on constitutional transformations and democratic transformations in Ukraine]. Pravo i suspilstvo. No. 5. P. 3–11 [in Ukrainian].
4. **Matat, A. V. (2017). Verkhovenstvo prava yak konstytutsiinyi pryntsyp.** [The rule of law as a constitutional principle]. Verkhovenstvo prava ochyma pravnykiv-pochatkivtsiv : mater. Vseukr. nauk. konfer. studentiv ta aspirantiv (m. Odesa, 18 lyst. 2017 r.). Odesa. P. 57–60 [in Ukrainian].
5. **Shemshuchenko, Yu. (2020) Rozvytok konstytutsionalizmu v naukovomu ta praktychnomu aspektakh.** [Development of constitutionalism in scientific and practical aspects]. Zbirnyk materialiv i tez Mizhnarodnoi onlain-konferentsii. Kyiv. P.162–164.[in Ukrainian].
6. **Holovaty, S. (2011). Triada yevropeiskykh tsinnostei – verkhovenstvo prava, demokratiia, prava liudyny – yak osnova ukrainskoho konstytutsiinoho ladu.** [The triad of European values – the rule of law, democracy, human rights – as the basis of the Ukrainian constitutional order]. Pravo Ukrainy. No. 5. P. 159–174. [in Ukrainian].
7. **Fedorova, A. (2011). Venetsianska komisiia ta Ukraina: pravovi aspekty spivpratsi.** [Venice Commission and Ukraine: legal aspects of cooperation]. Pravo Ukrainy. No. 7. P. 130–138.[in Ukrainian].
8. **Holovaty S. (2020). Backbone of the Rule of Law: The decisive contribution of the Venice Commission in Ukraine.** Venice Commission thirty-year quest for democracy through law. Lund. P. 339–364. [in English].
9. **Dubas, V. V. (2022). Vplyv praktyky Yevropeiskoi komisii “Za demokratiuu cherez pravo” na rozvytok konstytutsionalizmu v Ukraini.** [The impact of the practice of the European Commission “For Democracy through Law” on the development of constitutionalism in Ukraine]. dys. na zdob. d-ra filoz. Lviv. Natsionalnyi u-t im. I. Franka. Lviv. 284 p. [in Ukrainian].
10. **Krusian, A. R. (2010). Suchasnyi ukrainskyi konstytutsionalizm** [Modern Ukrainian constitutionalism]. Monohrafiia. Kyiv : Yurinkom Inter. 560 p. [in Ukrainian].

Дата надходження: 27.07.2022 р.

Maiia Pyvovar

Lviv Polytechnic National University,
PhD, assistant lecturer of department theory of law
and constitutionalism
Educational and scientific department of the Institute of Law,
psychology and innovative education
law.maya233@gmail.com
ORCID : 0000-0001-5495-5361

Natalia Bigun

Lviv Polytechnic National University,
graduate student
Educational and scientific department of the Institute of Law,
psychology and innovative education
Natalia.bihun2000@gmail.com

**THE ROLE AND FUNCTIONING OF THE EUROPEAN COMMISSION DEMOCRACY
THROUGH LAW IN THE CONDITIONS OF APPROVAL OF MODERN
CONSTITUTIONALISM IN UKRAINE**

The article examines the role of the Venice Commission in the establishment of modern constitutionalism in Ukraine. The guarantee of the protection of constitutionalism is the vocation of the Venice Commission. The work of the European Commission for Democracy through Law is based on three basic principles of the European constitutional heritage: democracy, human rights and the rule of law, which at the same time form the basis of the Council of Europe's work. These principles are reflected in the Commission's three key areas: democratic institutions and fundamental rights, constitutional justice and ordinary justice, elections, referendums and political parties. The Commission also shares the standards and best practices adopted in the countries of the Council of Europe abroad, in particular in neighboring countries. The main task of the Venice Commission is to provide advice to states in the form of "legal opinions" on European standards and requirements of bills or laws that are already in force and submitted to it. He also conducts research and reports on topical issues. The importance of the Commission's work at the request of the Constitutional Court or the European Court of Human Rights. The Commission also cooperates with ombudsmen through the ombudsmen's "amicus" conclusions, mainly on the legislation governing their work. The Commission does not seek to impose the decisions set out in its conclusions. It should be noted that the Commission takes a non-directive approach based on dialogue and shares the experience and practice of the Member States. The special legal status of the Commission is manifested in the fact that its activities extend to most countries of the world, and its competence covers the development of constitutional national legal systems in accordance with European standards. The commission's working group can visit the country concerned to meet with various stakeholders and assess the situation as objectively as possible. The authorities may also submit comments on draft opinions to the Commission. Prepared opinions are usually taken into account by the countries concerned. For Ukraine, the conclusions of the Venice Commission are extremely important for the establishment of European democracy on the way to joining the European Union.

Key words: Venice Commission, constitutionalism, European democracy, democratic transformations, "soft law", Conclusions, "hard law".